

VYBRANÉ ŠPECIFIKÁ REGIONÁLNEJ VÝCHOVY V OKOLÍ BANSKEJ BYSTRICE

Beáta Akimjaková

KRÍŽOVÁ, J., KRUPOVÁ, I. *Vybrané špecifiká regionálnej výchovy v okolí Banskej Bystrice*. Banská Bystrica : Pedagogická fakulta UMB, 2007. 133 s.
ISBN 978-80-8083-471-5

Publikácia *Vybrané špecifiká regionálnej výchovy v okolí Banskej Bystrice* sa zaoberá problematikou, ktorá je, ako uvádzajú autorky, v súčasnej dobe globalizácie kultúry i spoločnosti veľmi aktuálna. Autorky tiež poznamenávajú, že komplexné spracovanie problematiky regionálnej výchovy na podmienky vybraného územia si vyžaduje dlhodobú prácu, úsilie mnohých výskumníkov, pedagogických pracovníkov, a že zozbierať a spracovať vhodné materiály vychádzajúce z histórie, kultúry, prírody a spoločnosti nie je jednoduché. Z toho dôvodu bolo cieľom monografie aspoň čiastočne prispieť k poznaniu vybraných častí banskobystrického regiónu a jeho špecifik. Snahou autoriek bolo priblížiť možnosti regionálnej výchovy v prostredí mestskom i vidieckom. V prvej časti je objasnená história a postavenie regionálnej výchovy v súčasnosti, ako aj charakteristika vybraného územia. Druhá a tretia kapitola sa zameriavajú na teoretické východiská, charakteristiky, analýzy, prezentáciu výsledkov výskumu a konkrétne možnosti začlenenia problematiky regionálnej výchovy do edukačného procesu na 1. stupni ZŠ.

V druhej časti monografie sa autorka J. Krížová detailnejšie zameriava na rozvíjanie regionálnej výchovy v mestskom prostredí, prostredníctvom kultúrneho odkazu významných osobností z histórie mesta Banská Bystrica, ktorá je dominantou tohto územia. Zámerom bolo poukázať na možnosti uplatnenia predmetnej problematiky ako integračného javu, prepájajúceho informácie a obsahy jednotlivých vyučovacích predmetov, a tým umožniť žiakom komplexné vnímanie vzťahov a väzieb jednotlivých tém. Na základe získaných informácií, štúdia odbornej literatúry, konzultácií s odborníkmi a zohľadnením historického vývoja územia autorka dospela k názoru, že vo vzťahu k miestnej histórii a k Slovensku sa častokrát zanedbáva význam osobností. V rámci druhej kapitoly prezentuje výsledky výskumu, ktorého cieľom

bolo zistiť, „*aký vzťah a vedomosti majú respondenti o významných osobnostiach nesúcich kultúrny odkaz z histórie mesta Banská Bystrica, či je možná intenzívnejšia integrácia javov z tejto oblasti do jednotlivých vyučovacích predmetov a tým aj plnenie edukačných cieľov na 1. stupni základných škôl v meste*“. Vychádzajúc z výsledkov výskumu autorka konštatuje, že oslovení učitelia 1. stupňa ZŠ považujú problematiku významných osobností z histórie mesta za významnú, avšak v edukačnom procese ju neuplatňujú v dostatočnej miere. Preto bolo zámerom kapitoly publikácie uľahčiť prácu učiteľom a vytvoriť pre nich informačný materiál, spolu s pracovnými listami pre žiakov, ktoré by prispeli k integrácii predmetnej problematiky do edukačného procesu. Autorka vytvorila biografie vybraných osobností z histórie mesta Banská Bystrica, ktoré sú nositeľmi kultúrneho odkazu.

Pri životopisoch jednotlivých osobností je uvedené ich meno, priezvisko, dátum narodenia/úmrť, názov ulice a jej lokalizácia v rámci Banskej Bystrice, významné udalosti zo života osobnosti, jej oblasť pôsobenia, ale aj hmotné kultúrne pamiatky, ktoré sa viažu k mestu i k vybraným osobnostiam. Ďalej sa uvádza stručný výber z ich tvorby a ďalšie pramene, z ktorých je možné vybrané informácie doplniť. Pre žiakov je uvedená problematika spracovaná v podobe pútavého rozprávania. Výpovede sú svojím obsahom a formou prispôbené vekovým osobitostiam a zvláštnostiam žiaka mladšieho školského veku. Cieľom nebolo upriamiť sa na memorovanie podávaných informácií žiakmi, ale podať ich takým spôsobom, aby si nezámerné zapamätali hlavnú myšlienku. K jednotlivým textom autorka navrhuje súbor aktivít, zameraných na rozvoj kombinačného myslenia, kooperácie, pamäte, pozornosti a komplexného vnímania žiaka.

V tretej časti monografie autorka I. Krupová poskytla pohľad na regionálnu výchovu vo vidieckom prostredí, a to konkrétne na Horehroní, kde sa do súčasnosti zachovávajú ľudové remeselné tradície. Cieľom bolo poukázať na možnosti intenzívnejšieho využívania ľudových remeselných tradícií v edukačnom procese, a zároveň prispieť k problematike oživovania ľudových tradícií. Súčasťou tretej kapitoly je interpretácia výsledkov terénneho výskumu, ktorého cieľom bolo „*zistiť, ktoré tradičné ľudové remeslá v regióne Horehronie sa zachovali do súčasnosti, a mená ľudových tvorcov, ktorí ich vykonávajú*“. Zámerom autorky bolo zdokumentovať tradičné technológie, výrobky, pracovné nástroje, pomôcky a spotrebný materiál, ktorý pri práci využívajú. Snahou autorky bolo z množstva prameňov a literatúry s regionálnym zameraním (monografií, CD nosičov, encyklopédií, múzeí, galérií, ale najmä od samotných nositeľov ľudových remeselných tradícií) spracovať faktografický materiál v podobe vhodnej

pre učiteľov 1. stupňa ZŠ. Autorka spracovala 8 tradičných ľudových remesiel – tkáčstvo, vyšivačstvo, krajčírstvo ľudových odevov, kožušníctvo, obuvníctvo, debnárstvo, vareškárstvo, rezbárstvo a umelecké rezbárstvo – ktoré doplnila obrazovou prílohou a sekvenčnými videozáznamami na CD. Výskum, spracovaný v podobe sekvenčných videozáznamov, je vhodné využívať aj na oboznamovanie sa žiakov s tradičnými ľudovými remeslami.

Zámerom ďalšieho prezentovaného výskumu v tretej kapitole bolo zistiť, *„aké sú možnosti intenzívnejšieho využívania prvkov tradičných ľudových remesiel v edukačnom procese“*. Z výsledkov výskumu vyplynulo, že hoci sú možnosti využívania prvkov tradičných ľudových remesiel v edukačnom procese na 1. stupni ZŠ široké, učitelia ich nevyužívajú v dostatočnej miere, pričom dôvodmi sú nedostatočné materiálno-technické zabezpečenie, nedostatočná znalosť technológií tradičných ľudových remesiel, domnienka nedostatočného priestoru na využívanie tradičných ľudových remesiel v edukačnom procese a pod. O načrtnutie riešenia uvedených problémov sa autorka pokúsila nielen vytvorením spomínaného faktografického materiálu, ale aj návrhom metodického materiálu pre učiteľov, s aktivitami zameranými na integráciu tradícií spracúvania textílií do edukačného procesu, s uplatňovaním rozličných metód a foriem výučby. Pri opise navrhovaných aktivít je prezentovaná fotodokumentácia z ich overovania v praxi a súbor autorkou vytvorených učebných pomôcok, ktoré môžu žiaci využívať pri oboznamovaní sa s remeslami spracúvajúcimi textílie, prípadne pracovnými činnosťami, ktoré im predchádzali.

O prehľade autoriek z problematiky regionálnej výchovy – odkazu významných osobností a tradičných ľudových remesiel – svedčí 211 odkazov na literatúru, pramene a iné zdroje, a tiež informácie získané od osemnástich informátorov. V závere monografie autorky vyslovujú predpoklad, že uvedené state môžu pôsobiť inšpiratívne a podnietiť učiteľov k začleňovaniu problematiky kultúrneho dedičstva nášho národa do povedomia mladej generácie.

PaedDr. Beáta Akimjaková, PhD.
Pedagogická fakulta Katolíckej univerzity v Ružomberku
Inštitút Juraja Páleša v Levoči
Kláštorská 38
054 01 Levoča
Slovenská republika
e-mail: beata.akimjakova@ku.sk